

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Rödvattnet Majendal, Arvika kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610133 Rödvattnet-Majendal
Mittpunktskoordinat:	1312839 - 6599720
Totalareal:	1352 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet samt enligt Fågeldirektivet
Fastigheter:	Fors 1:5, Hedene 1:59, Knapptad 1:4, Vissle 1:78, Västby 1:78 & Yttre Rud 1:26
Ägandeförhållanden:	Bergvik Skog Väst AB

Beskrivning av området

Natura 2000-området består av ett skogsområde (Rödvattenberget) och östra delen av sjön Stora Gla med bl a fem större skogsbeklädda öar, ett tjugotal mindre öar och skär samt ett flertal uddar. Vid Rödvattenberget finns mäktiga västvända branter. Från utkiksplats på toppen erbjuds fina vyer över Glaskogen. På berget växer hällmarkstallskog. Skogen är av smalstammig, senvuxen typ. Torrakor och lågor förekommer medelfrekvent. Enstaka tallar har en ålder runt 200 år. Östra delen av Stora Gla är grund och innehåller ett trettiotal öar, skär och uddar. Den varierade miljön (uddar, vikar, skär, öar mm) skapar gynnsamma förhållanden för ett flertal vattenlevande fågelarter. Natura 2000-området ligger inom naturreservatet Glaskogen som årligen besöks av tusentals turister för naturbaserat friluftsliv. Åtskilliga mil vandrings- och kanotleder finns inom naturreservatet liksom ett flertal anläggningar för övernattnig. Rakt över Rödvattenberget går en vandringsled.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)
3130	Oligo-mesotrofa sjöar	1000
8220	Klippvegetation på silikatrika bergytor	25
9010	Västlig taiga	190

Ingående arter enligt fågeldirektivet

Artkod	Artnamn
A002	Storlom <i>Gavia arctica</i>
A108	Tjäder <i>Tetrao urogallus</i>
A193	Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>
A234	Gråspett <i>Picus canus</i>
A236	Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>
A409	Orre <i>Tetrao tetrix</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Rödvattnet-Majendal är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna *oligo-mesotrofa sjöar*, *klippvegetation på silikatrika bergytor*, *västlig taiga*, samt för de ingående arterna *storlom*, *tjäder*, *fisktärna*, *gråspett*, *spillkråka* och *orre* på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och de ingående arterna i Natura 2000-området Rödvattnet-Majendal.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder (3130)	<i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning. <i>Strukturer och funktioner</i> <i>Typiska arter</i>
Klippvegetation på silikatrika bergytor (8220)	<i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning. <i>Strukturer och funktioner</i> <i>Typiska arter</i>
Västlig taiga (9010)	<i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning. <i>Strukturer och funktioner</i> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska inte förekomma. <i>Typiska arter</i> - Lavar - Mossor

Storlom (A002) Tjäder (A108) Fisktärna (A193) Gråspett (A234) Spillkråka (A236) Orre (A409)	Mål om population inom N2000-området.

*/Bevarandemålen fastställs efter basinventeringen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att ingående naturtyper och arter ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

3130 Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder.

- Naturliga omgivningar med strandvåtmarker och strandskog.
- Naturligt näringsfattigt eller svagt näringsrikt och relativt klart vatten med låg grad av antropogen belastning.
- Bibehållna eller förbättrade förhållanden avseende vattenståndsfluktuationer eller hydrologi.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

8220 Pionjärvegetation på silikatrika bergytor

- Bibehållet substrat
- Gynnsam bevarandestatus hos typiska arter

9010 Västlig taiga

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen).
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp och brand.
- Olika typer av substrat:
  - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
  - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
  - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
  - Hålträd
 Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.
- Påtaglig minskning av antalet typiska arter och deras populationer får ej ske.

Storlommen kräver god tillgång på fisk. Den behöver även en lämplig plats att bygga sitt bo på, vilket innebär öar, särskilt mindre holmar och skär. Arten är mycket störningskänslig under häckningen, främst under ruvningsperioden (maj-juni). Flyttfågel.

Fisktärnan behöver god tillgång på småfisk samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier skall kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framförallt mink bör hindras att nå häckningsplatserna. Flyttfågel.

Hackspettarna (spillkråka, gråspett)

Skogsbrand har historiskt sett spelat en viktig roll för hackspettarna – på kort sikt genom insektsrikedom på brandfältet och på lång sikt genom bildandet av lövbrännor. God tillgång på lövträd, framförallt asp, är ett gemensamt krav för hackspettarna. Död ved är en annan viktig faktor. Spillkråka och gråspett är huvudsakligen stannfåglar.

Tjäder kräver större sammanhängande skogsområden som innehåller en variation ifråga om successionsstadier och våtmarker. Arten är starkt knuten till speciella spelplatser. Tallbarr och tallskott är viktig vinterdiet. Stannfågel.

Orren förekommer på myrar och myrarnas närmaste omgivning samt på tidiga successioner efter hyggen och skogsbränder. Liksom för de övriga skogshönsen är tillgången på insekter viktiga för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är viktig diet under vintern. Stannfågel.

Hotbild - vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Naturtypen *klippvegetation på silikatrika bergytor* är framförallt känsligt för bergtäkt och slitage från friluftsliv (t ex eldning, bergsklättring)

För naturtypen *västlig taiga* utgör olika former av produktionsinriktat skogsbruk, i eller i anslutning till objekt; hot mot naturtypen, och leder till brist på gamla träd, död ved etc. Enligt gällande reservatsbeslut råder förbud mot skogsbruk inom Natura 2000-området. Frågan om markåtkomst (skogbruk) har lösts genom avtal med markägaren.

Naturtypen *oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder* är de största hoten skogsbruk i tillrinningsområdet, inklusive avverkning, markavvattning och skyddsdikning vilket kan orsaka ökad belastning av humusämnen, grumling och igenslamning av bottenvegetation och grunda bottnar. Avverkning av strandskog förändrar hydrologi och struktur i strandzonen och ändrad tillförsel av större organiskt material. Regleringar kan medföra onaturliga vattennivåer och fluktuationer. Överdämning och/eller onaturligt låga vattenstånd kan leda till erosion, försumpning och/eller igenväxning i strandzonen. Jordbruk i tillrinningsområdet; markavvattning och regelbunden rensning av diken kan orsaka grumling. Inplantering av främmande arter (fisk, kräftor) utgör också ett hot mot biotopen.

Försurning utgör hot mot flera av arterna. Dels genom utarmning av fiskbestånd (minskad födotillgång för ett flertal fågelarter), dels genom ökad risk för exponering av giftiga metaller.

Storlom

- Människlig störning i närheten av häckningslokalerna.
- Onaturliga vattenståndsvariationer till följd av regleringar (ruvningstiden maj-juni).

Fisktärna

- Människlig störning i närheten av häckningslokalerna.
- Mink
- Igenväxning av fågelskär

Genom avtal med markägaren har skogsbruksåtgärder förbjudits inom Natura 2000-området, en åtgärd som förbättrar förutsättningarna för utpekade skogshöns och hackspettar. Rödvattnet-Majendal ingår som ett delområde i Glaskogens naturreservat och utgör en värdekärna som inte ensamt kan uppfylla alla krav som arterna kräver för att fortleva. För att tillfredsställa fåglarnas krav krävs en god tillämpning av generell naturvårdshänsyn vid skogsbruksåtgärder inom de skogsbestånd som finns i det omgivande landskapet närmast delområdena. Exempel på hänsyn som kan vara aktuellt i detta fall är att eftersträva en begränsning av hyggens storlek, bevara lövträdsinslag i barrskogen under hela beståndets växttid samt lämna kvar grova lövträd, träd av hög ålder, döende och döda träd, hålträd och boträd.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna och arterna i Natura 2000-området Rödvattnet-Majendal uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Fågelarterna är fredade (3 § Jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller också deras ägg och bon.
- Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder.
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område.
- Förbud att framföra vattenskoter i Stora Gla (Vattenskoterförordningen)
- Rödvattnet-Majendal är skyddat som naturreservat, del av Glaskogens naturreservat.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.
- Riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap 6§ MB, hela Natura 2000-området.

Glaskogen är skyddat som naturreservat. Förbud mot all former av skogsbruk råder inom Natura 2000-området. Hastighetsbegränsning med båt inom vattenområdet gäller enligt reservatsbeslut.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

För att klara störning (gäller storlom och fisktärna) från friluftslivet behövs fågelskyddsområden. Fågelskyddsområdena skall vara föremål för revision med jämna mellanrum så att förordnandet motsvarar det aktuella behovet av skydd. Det måste också finnas acceptans för fågelskydd av områden där motivet inte är det mest uppenbara (t ex mås- eller tärnkoloni). Detta för att skydda den störningskänsliga storlommen.

Bevarandestatus idag

3130 Oligo-mesotrofa sjöar

Nationellt

Naturtypen ”Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder” är svår att avgränsa från ”Oligotrofa mineralfattiga sjöar i slättområden” (3110). Representativa objekt torde dock främst förekomma i vattensystem med stora vattenståndsfluktuationer och flacka stränder. Naturtypen är liksom andra sjöar påverkade av humifiering, eutrofiering, försurning och reglering. Det som mest påtagligt förändrar enskilda objekt torde vara reglering och utjämnade vattenståndsvariationer eftersom igenväxning eller försumpning av strandzonen minskar förutsättningarna för den, för sjötypen, karaktäristiska vegetationen.

Rödvattnet-Majendal

Bevarandestatus oklar

8220 Klippvegetation på silikatrika bergsluttningar

Nationellt

Typen är vanlig i Sverige och dess främsta naturvårdsintresse ligger i dess roll som livsmiljö för t.ex. lavar och rovfåglar.

Rödvattnet-Majendal

Bevarandestatus oklar

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturvärdena är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktionssskogsbruket är det

största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Rödvattnet-Majendal

Bevarandestatus bedöms vara gynnsam.

A002 Storlom

Nationellt

Storlommen häckar i hela Sverige utom på Öland och Gotland. Storlommen bedöms häcka med 5 000–6 000 par i landet (år 2000). Inventeringsdata från södra och mellersta Sverige visar på att storlommen generellt sett håller en relativt stabil population även sett i ett 30-årigt tidsperspektiv. Ungproduktionen ligger på ungefär samma nivå som i början av 1970-talet och lokalt/regionalt har arten ökat något. Kunskapen om norrlandsbeståndets storlek och populationsutveckling är dock mindre god. Det europeiska häckfågelbeståndet utanför Ryssland uppgår till 19 000–27 000 par.

BirdLife International betecknar storlommen som Vulnerable i Europa och anser att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i dess bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den där har en otillfredsställande bevarandestatus (Tucker & Heath 1994).

Rödvattnet-Majendal

I ett ostört tillstånd är Stora Gla med dess öar och fiskrikedom en optimal biotop för storlommen. Arten missgynnas dock kraftigt av kanottrafiken i sjön. Vid fågelinventeringar 2000-2004 i Stora Gla saknas observationer av ungfåglar helt vilket är oroväckande. Mot bakgrund av detta bedöms bevarandestatus vara icke gynnsam.

A108 Tjäder

Nationellt

Den svenska populationen har uppskattats till 84 000 -110 000 par (1990-talets mitt). Tjädern häckar i samtliga län utom Gotland. På Gotland har inplanteringsförsök gjorts. På norra Öland försvann de sista tjäderna under 1980-talet. Starka minskningar har under de senaste 30 åren registrerats i Götaland och Svealand och även lokalt i Norrland. Den svenska stammen utgör ca 10 % av det europeiska beståndet (inkl. europeiska Ryssland).

Rödvattnet-Majendal

Arten förekommer sparsamt inom hela Glaskogen. Bevarandestatus bedöms vara gynnsam.

A193 Fisktärna

Nationellt

Fisktärnan häckar i samtliga svenska län. Beståndet är dock glest i Norrlands inland och arten saknas helt som häckfågel i fjällområdena. Det svenska beståndet beräknas uppgå till 20 000-25 000 par, vilket motsvarar ungefär 1/10 av det europeiska beståndet. Beståndsutvecklingen är svårtolkad. Resultat från häckfågeltaxeringen tyder på att beståndet idag ligger på en lägre nivå än under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet. Mellanårsvariationerna är emellertid stora. Under 1990-talet finns dessutom uppgifter om regionala ökningarna från flera håll, t.ex. längs kusten i Bohuslän.

Rödvattnet-Majendal

Arten häckar på små öar inom området. Populationen inom Natura 2000-området har åren 2002-2004 varit runt 15 par. Ytterligare cirka 10 par finns på andra öar i Stora Glä. Arten är störningskänslig. Bevarandestatus oklar.

A234 Gråspett

Nationellt

Häckande bestånd av gråspett finns i O, C, U, T, S, W, X, Y, Z, AC och BD län. Det häckande beståndets storlek är svårbedömt. En aktuell uppskattning är 700-1 000 par. Detta motsvarar ungefär 1 % av det samlade europeiska beståndet på cirka 100 000 par. Arten förekommer vida spridd i centrala och östra Europa med särskilt goda bestånd i Tyskland och Rumänien.

Sedan mitten av 1970-talet har antalet observationer av gråspett sakta men säkert ökat i antal. Upprop i radio och dagspress tillsammans med inventeringar har visat att arten har en spridd förekomst över hela norra Sverige. Det förefaller dessutom som att en viss ökning sker i de södra delarna av utbredningsområdet, särskilt i C, U och T län där arten numera regelbundet observeras betydligt längre söderut än för 20 år sedan.

BirdLife International listar gråspetten som *declining* i Europa och menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att det europeiska beståndet har en otillfredsställande bevarandestatus.

Rödvattnet-Majendal

Arten förekommer sparsamt inom hela Glaskogen och har setts både på Rödvattnenberget (häckningstid) och på öar i Stora Glä (utanför häckningstid). Bevarandestatus bedöms vara gynnsam.

A236 Spillkråka

Nationellt

Spillkråkan häckar i samtliga svenska län, dock fåtaligt i Norrlands inland. Det svenska beståndet uppskattas till i storleksordningen 20 000-35 000 par. Detta motsvarar ungefär 10 % av det samlade europeiska beståndet på 200 000-265 000 par. Beståndet i södra Sverige

förefaller vara tämligen stabilt. Utvecklingen i Norrlands inland är mera osäker, främst beroende på de låga tätheterna och att inventeringsunderlaget är väl litet. BirdLife International listar spillkråkan som *secure* i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

Rödvattnet-Majendal

Arten förekommer sparsamt inom hela Glaskogen. Bevarandestatus bedöms vara gynnsam.

A409 Orre

Nationellt

Den svenska populationen har uppskattats till minst 170 000 par (1990-talets mitt). Orren häckar i samtliga län men saknas på Öland där den sista fågeln rapporterades 1969. Många uppgifter från Götaland och Svealand tyder på starkt minskande stammar under 1990-talet.

Den svenska andelen av den europeiska populationen (inkl. eur Ryssland) är minst 20 %.

BirdLife International betecknar orren som *sårbar* i Europa. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att den globala populationen inte är koncentrerad till Europa men att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i området (Tucker & Heath 1994).

Rödvattnet-Majendal

Arten förekommer sparsamt inom hela Glaskogen. Bevarandestatus bedöms vara gynnsam.

Uppföljning

För att bedöma naturtyper och arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Nationellt uppföljningsprojekt är under utarbetande och komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Bilagor

1. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning

Referenser

Länsstyrelsens reservatsbeslut från: 1970-10-28, 1978-05-22, 1981-01-29, 1982-08-06
Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledning 3130, 8220,9010,
(<http://www.naturvardsverket.se>) 05-10-21.